

„Pro mne jste udělali“: skutky tělesného milosrdenství

Tento redakční článek pojednává o skutcích tělesného milosrdenství, které doporučoval Ježíš Kristus. Křesťan nemůže být lhostejný k potřebám druhých, i těch jemu neznámých, protože je v nich Kristus, který ho prosí o pomoc.

01.04.2019

Náš Bůh se neomezil jen na to, že nás má rád. Sám nás uhnětl z prachu země. ¹ „Byli jsme stvořeni Božíma rukama. Bůh je jakoby řemeslník.“² Stvořil nás ke svému obrazu a podobě a chtěl se dokonce „stát jedním z nás“ ³: Slovo se stalo tělem, pracovalo vlastníma rukama, neslo na svých ramenou utrpení všech staletí a chtělo si navěky uchovat rány po svém umučení jako trvalé znamení své věrné lásky. Pro to vše se my křesťané nejen smíme nazývat Božími dětmi, ale také jimi jsme ⁴. Pro Boha a jeho děti „láska nikdy nemůže být abstraktním slovem. Pro svou povahu je konkrétním životem: úmysly, postoje a chování se ověřují v každodenních činech“. ⁵ Svatý Josemaría varoval před způsobem myšlení, které „v křesťanství vidí jen soubor pobožností nebo úkonů zbožnosti, ale nechápou, že zahrnuje situace všedního života, cit pro nouzi bližního a snahu o odstranění nespravedlností. Zdá se mi, že lidé s

tímto smýšlením ještě nepochopili, co to znamená, že se Boží Syn stal člověkem, že přijal tělo, duši a hlas člověka a sdílel s námi náš úděl do poslední zkoušky, to je do smrti“. ⁶

Jsme voláni k milosrdenství

Ve scéně posledního soudu, kterou Ježíš popisuje v evangeliu, se jak spravedliví, tak nespravedliví užasle ptají, kdy Pána *viděli* hladového, nahého, nemocného a pomohli mu, nebo naopak nepomohli.⁷ Pán jim odpovídá: „Amen, pravím vám: Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali“ (Mt 25,40). Jsou to poněkud zvláštní slova, jako by nás Pán vybízel k tomu, abychom pamatovali jenom na něj a řídili se jeho příkladem milosrdenství. Ježíš slavnostně prohlašuje: „Amen, pravím vám... pro mne jste udělali.“ „Jistým způsobem se spojil s každým člověkem,“ ⁸ protože zašel ve své

lásce až do krajnosti: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí svůj život“ (Jan 15,13). Být křesťanem znamená vstoupit do této nepodmíněnosti Boží lásky, nechat se uchvátit „vždy větší Boží láskou“. ⁹ _

Ve zmíněné části evangelia hovoří Pán o hladu, žízni, putování, nahotě, nemoci a vězení. ¹⁰ Skutky milosrdenství tento vzor následují. Církevní otcové je často rozebírali a dali impulz k tomu, aby se rozvinuly v tělesných a duchovních skutcích. Pochopitelně se přitom nesnažili obsáhnout veškeré lidské utrpení. V průběhu staletí se pak k těmto prvním skutkům připojila ještě povinnost pohřbívat zemřelé za doprovodu příslušného duchovního skutku, tj. modlitby za živé a zemřelé. V následujících dvou redakčních člancích si tyto skutky, do nichž církev shrnuje volání k milosrdenství, probereme. Toto volání je všeobecné – Pán říká svým

učedníkům všech dob: „Budte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.“ (Lk 6,36) – a právě skutky milosrdenství nám toto volání odhalují. „Bylo by hezké,“ navrhl nedávno papež. „kdybyste se je naučili z paměti. Budou pak pro vás jednodušší!“ ¹¹ —

Solidarita naživo

Když se poté, co jsme si připomněli skutky tělesného milosrdenství, rozhlédneme kolem sebe, můžeme zprvu dojít k závěru, že na světě není většinou mnoho příležitostí k jejich konání. Před staletími byl lidský život mnohem více vystaven přírodním silám, lidské zvrsti a křehkosti těla, dnes však málokde nastane situace – vyjma mimořádných případů nouze či přírodních katastrof –, kdy je naléhavě potřeba pohřbívat zemřelé nebo poskytovat přístřeší lidem bez střechy nad hlavou, protože se o to

stará stát. A přece je na zemi hodně míst, kde jsou všechny tyto skutky na denním pořádku. Dokonce i v těch nejrozvinutějších zemích jsou i přes systém sociální péče časté situace velké hmotné tísně – tzv. *čtvrtý svět* .

Každý by si měl být této skutečnosti vědom a měl by se zamýšlet nad tím, jak může přispět ke zlepšení. „Je třeba otevřít oči, je třeba umět se dívat kolem sebe a vidět, jak nás Bůh volá prostřednictvím lidí z našeho okolí. Nemůžeme žít obrácení zády k lidem, uzavřeni do svého malého světa. Ježíš tak nežil. Evangelia mluví často o jeho milosrdenství, o jeho schopnosti mít účast na bolesti a na potřebách ostatních lidí.“ ¹²

Prvním projevem skutků tělesného milosrdenství je solidarita se všemi, kdo trpí, i když je neznáme: „Při veřejných pohromách a neštěstích, které se nás také dotýkají, se nestaráme jen o své problémy, ale

plně podporujeme i ostatní občany.“
¹³ Na první pohled by se mohlo zdát, že takový postoj je sice chvályhodný, ale neúčinný. Solidarita však vytváří úrodnou půdu, z níž pak může bohatě vyrůstát milosrdenství. Výraz solidarita pochází z latinského *solidum* a vyjadřuje přesvědčení o přináležitosti k celku, tedy že události v životě druhých vnímáme jako vlastní. Ačkoli má tento výraz význam již na čistě lidské úrovni, pro křesťana nabývá celou svou sílu. „Už nepatříte sami sobě,“ říká svatý Pavel Korintánům (1 Kor 6,19). Toto tvrzení může na současného člověka působit zneklidňujícím dojmem, může je brát jako ohrožení své nezávislosti. Přitom nám však říkají jen to, že lidstvo, a zvláště církvev, je jedna „velká rodina,“ ¹⁴ jak často zmiňují i poslední papežové.

„Mějte se navzájem trvale rádi jako bratři... Pamatujte na vězně, jako byste byli sami vězněni s nimi, na ty,

kteří jsou týráni, protože i vy žijete na zemi těžký život“ (Žid 13,1–3). I když není možné vědět o utrpení každého jednoho člověka, ani není možné všechny tyto problémy hmotně řešit, nemohou být trpící lidé křesťanovi lhostejní, protože je miluje Božím srdcem: „Bůh ví všechno dokonaleji a lépe než naše svědomí“ (1 Jan 3,20). Když ve mši svaté prosíme Otce: „A nás všechny, kdo přijímáme jeho tělo a krev, naplně jeho svatým Duchem, ať jsme jedno tělo a jedna duše v Kristu, našem Pánu,“¹⁵ hledíme na plnost toho, co je již skutečností, která tiše roste „jako les, v němž krásné stromy nabízejí solidaritu, společenství, důvěru, podporu, šťastnou skromnost, přátelství“.¹⁶

Solidarita tedy u křesťana dostává svou konkrétní podobu především v modlitbě za ty, kdo trpí, i když je nezná. Plody této modlitby, sestávající též z práce a oběti ve

většině případů neuvidíme, jsme však přesvědčeni, že „to všechno proudí světem jako životní síla“. ¹⁷ Z toho důvodu je v Římském misálu uveden velký počet mší za různé potřeby týkajících se všech podnětů ke skutkům milosrdenství. Modlitba věřících na konci liturgie slova v nás také probouzí „starost o všechny církve“ a o všechny lidi, takže můžeme spolu se svatým Pavlem říci: „Kdo necítí slabost, abych ji necítil i já? Kdo je sváděn ke hříchu, aby to nepálilo i mne?“ (2 Kor 11,29).

Solidaritu lze projevovat i „jednoduchými každodenními gesty, jimiž lámeme logiku násilí, vykořisťování, egoismu“ ve „světě vyhroceného konzumu,“ který „je zároveň světem špatného zacházení s životem v každé jeho formě“. ¹⁸ Dříve bývalo v mnohých rodinách zvykem políbit chléb, když spadl na zem; projevovala se tím úcta k práci, kterou stálo získání potravin, a

děkovalo se za to, že bylo co do úst. „Nasytit hladového“ tedy může být specifikováno v tom, že sníme, co nám předloží, že nebudeme v jídle zbytečně vybíraví, že budeme zužitkovávat zbytky; „napojit žíznivého“ nás může zase inspirovat k tomu, abychom neplýtvali zbytečně vodou, která je na mnoha místech vzácností; ¹⁹ „obléci nahého“ může mít svou konkrétní podobu v tom, že budeme pečovat o své oblečení, že se v rodině bude oblečení dědit z dětí na děti, že se nenecháme ovládat posledními módními výkřiky atd. Z těchto malých a ne tak malých sebezáporů mohou vzejít příspěvky, kterými můžeme potěšit ty nejpotřebnější – jak učil svatý Josemaría chlapce sv. Rafaela –, nebo také dary pro humanitární pomoc. Před několika měsíci nám papež připomněl, že „pokud se Svatý rok nedotkne našich kapes, není to pravé milostivé léto“. ²⁰

Pohostinnost: neopouštět slabého

Rodiče mohou především svým příkladem udělat hodně pro to, aby „tak naučili žít i své děti (...); učit je překonávat sobectví, věnovat část vlastního času velkorysé službě méně šťastným a zapojovat se do činností odpovídajících jejich věku, v nichž se projevuje duch lidské a božské solidarity“. ²¹ Protože láska má v sobě řád – ta láska, která se soustředí na ty, kdo žijí daleko, a nezajímá se o ty, které má blízko, není pravá –, má toto překonávání sobectví začínat zpravidla ve vlastní rodině. Všichni, malí i velcí, se musíme učit zvedat zrak, abychom objevili drobnou každodenní nouzi, v níž se nachází lidé, s nimiž žijeme. Zvláště je třeba doprovázet rodinné příslušníky a přátele, které trápí nějaká nemoc, aniž bychom jejich neduhy považovali za *závadu*, pro niž stačí najít technické řešení.

„Nezamítej mě v čas stáří,

neopouštěj mě, když pozbývám sil‘ (Žl 71,9). To je volání starého člověka obávajícího se zapomnění a pohrdnutí.“²² Vědecký pokrok zlepšil podmínky nemocných, nemůže však nahradit blízkost člověka, který v nemocných nevidí zátěž, ale Krista, který potřebuje, abychom se o něj postarali. „Nemocní jsou on,“²³ napsal svatý Josemaría. V jeho slovech se odráží naléhavá Pánova výzva: „Amen, pravím vám... pro mne jste udělali“ (Mt 25,40).

„Kdy jsme tě viděli nemocného nebo ve vězení, a přišli jsme k tobě?“ Někdy může být náročné vidět Boha v trpícím člověku, který má špatnou náladu, je rozmrzelý nebo náročný a sobecký. Ale právě kvůli své slabosti si nemocný člověk zaslouží ještě více, aby byl milován. Božská záře osvětluje tvář nemocného člověka, který se podobá ztrápenému Kristu, jehož tvář byla tak znetvořena, že „neměl podobu ani krásu, aby

upoutal náš pohled; neměl vzhled, abychom po něm zatoužili“ (Iz 53,2).

Péče o nemocné, staré a umírající vyžaduje značnou dávku trpělivosti a velkoryse věnovaný čas, zvláště, jedná-li se o dlouhodobou nemoc. Dobrý Samaritán „měl sám také svoje závazky a byl zaneprázdněn“. ²⁴ Těm však, kdo se jako on této práci nevyhýbají a neskrývají za neosobními řešeními, jejichž smysl tkví koneckonců v tom zbavit se těch, kdo jsou již po lidské stránce neužiteční, Pán říká: „Když to víte, blaze vám, jestliže podle toho jednáte“ (Jan 13, 17). Pro ty, kdo se starali o slabé, má Bůh nachystáno něhyplné přivítání: „Pojďte, požehnaní mého Otce“ (Mt 25,34).

„Skutečná míra lidství,“ napsal Benedikt XVI., „se podstatně určuje ve vztahu k utrpení a k trpícím. A to platí jak pro jednotlivce, tak pro společnost. Taková společnost, která

nedokáže přijmout trpící a neumí jejich utrpení sdílet a vnitřně nést svým soucitem, je společností krutou a nelidskou.“²⁵ Nemocní nám navracejí lidství, které je někdy pošlapáváno rytmem uspěchaného světa: připomínají nám, že lidé jsou důležitější než věci, a bytí důležitější než činnost.

Někteří lidé buď proto, že je k tomu vyzval Bůh, nebo proto, že se pro to sami rozhodli, věnují podstatnou část svého dne péči o trpící, aniž za to čekají uznání. I když se o nich nepíše v turistických průvodcích, představují skutečnou část světového dědictví, protože nás učí, že jsme na světě proto, abychom se starali o druhé.²⁶ V tom také spočívá neměnný smysl pohostinnosti, přijetí.

Jen vzácně budeme muset pohřbívat nějakého zemřelého, můžeme ho však spolu s jeho blízkými

doprovázet v jeho posledních chvílích. Účast na pohřbu je něčím víc než jen společenskou povinností. Půjdeme-li až ke kořenům těchto gest, zjistíme, že v nich pulzuje nefalšované lidství otevírající se věčnosti. „Také zde se dostává milosrdenství tomu, kdo odchází, i tomu, kdo zůstává, a umožňuje nám pocítit, že Bůh je větší než smrt a pokud zůstáváme v Něm, loučíme se „na shledanou“.“ ²⁷

Vynalézavost: pracovat s tím, co je

Rodiny prchající před válkou, lidé bez práce, „uvěznění v nových formách nevolnictví moderní společnosti“ ²⁸ jako je závislost na drogách, požitkářství, gamblerství... to jsou různé druhy materiální nouze, která existuje kolem nás. Člověk ani neví, kde a jak začít. Zkušenost však ukazuje, že drobné iniciativy, zaměřené na řešení nějakého problému v našem

bezprostředním okolí, do nichž se člověk pustí s tím, co má a s kým může – většinou jen s dobrou náladou a vynalézavostí než s časem, finančními prostředky nebo podporou veřejnoprávních subjektů –, nakonec mohou přinést mnoho dobrého. Pocit nezaslouženosti totiž vyvolává vděčnost, jež se stává hybnou silou nových iniciativ: milosrdenství nalézá milosrdenství ²⁹ a je předáváno dál. Naplňuje se tak evangelijní podobenství o hořčičném zrnku: „Je sice menší než všecka semena, ale když vyrostе, je větší než ostatní zahradní rostliny a stane se z něho keř, takže přilétají ptáci a hnízdí v jeho větvích“ (Mt 13,32).

Potřeby v jednotlivých místech a možnosti každého jednotlivce jsou velmi rozdílné. To nejlepší je vyhlédnout si něco, co je v našich možnostech, a na tom začít pracovat. Časem – mnohdy dříve, než jsme si mysleli – se nám otevřou dveře, které

vypadaly, že zůstanou zavřené.
Tehdy se dostaneme k uvězněným, k spoutaným tolika dalšími závislostmi, pohozeným jako odpad v kanálech světa, který je odepsal, když se pokazili.

Někdo je např. zavalen prací, a i když si myslel, že na něco takového nemá čas, najde způsob, jak část svého úsilí přesměřovat na věci, které zaměstnají další lidi, a tím jim pomůžou dostat se z nelehké situace člověka, který nemá v životě žádný směr. Dojde k spolupůsobení sil.
Někdo nemůže věnovat příliš času, má však schopnost organizovat a navazovat styky... jiný není tak dobrý v organizování, ale zato může věnovat svůj čas. Před lidmi v důchodu se tak např. otevírá panorama druhého mládí, kdy mohou předávat mnohé ze svých bohatých životních zkušeností.
„Nezávisle na stupni dosaženého vzdělání nebo na bohatství mohou

všichni něčím přispívat k budování
spravedlivější a bratrštější
společnosti. Konkrétně si myslím, že
se všichni mohou hodně poučit z
příkladu velkorysosti a solidarity
těch nejprostších lidí; z jejich
velkorysé moudrosti, která *umí z
mála udělat mnoho* , což náš svět
velmi potřebuje.“ ³⁰

Při vzpomínce na svá první kněžská
léta v Madridu náš Otec vzpomínal
na to, jak chodil na opuštěná místa
„stírat slzy, poskytovat pomoc těm
nejpotřebnějším, starat se s láskou o
děti, staré lidi a nemocné. Na oplátku
se mu dostávalo hodně lásky... a sem
tam i nějaké té rány kamenem“. ³¹
Myslel také na iniciativy, které dnes
spolu s dalšími iniciativami
rozvíjenými křesťany a dalšími lidmi
fungují na mnoha místech světa a
budou se nadále rozrůstat „ *quasi
fluvium pacis* , jako pokojná řeka“ ³²:

„Je to pro mne jako sen, krásný sen, který sním v okrajových čtvrtích velkých měst, kde s lidmi jednáme s láskou a díváme se jim zpříma do očí, protože jsme si všichni rovni.“³³

1 Srov. Gen 3,7; Mdr 7,1.

2 František, Kázání z Domu sv. Marty, 12–XI–2013.

3 2. vat. koncil, past. konst. *Gaudium et spes* (7–XII–1965), 22.

4 Srov. 1 Jan 3,1.

5 František, bula *Misericordiae vultus* (11–IV–2015), č. 9.

6 Sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 98.

7 Srov. Mt 25,36.44

8 2. vat. koncil, past. konst. *Gaudium et spes* (7–XII–1965), 22.

9 František, ap. exh. *Evangelii gaudium* (24–XI–2013), 7; srov. sv. Jan

Pavel II., enc. *Redemptor hominis* (4–III–1979), 9.

10 Srov. Mt 25,35–36.

11 František, Anděl Páně, 13–III–2016.

12 *Jít s Kristem*, č. 146.

13 Dopis 14–II–1950, 20; cit. in: Burkhart, E.; López, J., *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, II, Rialp, Madrid 2011, s. 314.

14 Srov. např., blah. Pavel VI., Poselství Valnému shromáždění OSN, 24-V-1978; sv. Jan Pavel II., enc. *Dives in misericordia* (30-XI-1980) 4, 12; Benedikt XVI., Poselství k 41. Světovému dni míru, 8-XII-2007.

15 Římský misál, 3. eucharistická modlitba.

16 František, Promluva, 28–XI–2014.

17 František, *Evangelii gaudium*, 279.

18 František, enc. *Laudato si* (24–V–2015), 230.

19 Srov. tamtéž, 27–31.

20 František, 10. 2. 2016.

21 *Rozhovory*, č. 111.

22 František, ap. ex. *Amoris laetitia* (19–III–2016), 191.

23 Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 419.

24 František, 27–IV–2016.

25 Benedikt XVI., enc. *Spe salvi* (30–XI–2007), 38.

26 Srov. František, *Evangelii gaudium*, 209.

27 František, Generální audience, 10–IX–2014.

28 František, *Misericordiae vultus*, 16.

29 Srov. Mt 5,7.

30 František, videoposelství, 1–I–2015.

31 Sv. Josemaría, Poznámky z rodinného setkání, 1–X–1967 (cit. in: S. Bernal, *Monseñor Josemaría Escrivá de Balaguer. Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei* ; Rialp, Madrid 1980, 6. vyd., s. 191).

32 Iz 66,12 (Vulg.)

33 Sv. Josemaría, Poznámky z rodinného setkání, 1–X–1967.

pdf | dokument generován automaticky
z <https://opusdei.org/cs-cz/article/promne-jste-udelali-skutky-telesneho-milosrdenstvi/> (28.03.2025)